

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Noorte roll rohepöördes“**(ettevalmistav arvamuse eesistujariigi Rootsi taotlusel)**

(2023/C 184/03)

Raportöör: **Nicoletta MERLO**

Nõukogu eesistujariigi	kiri 14.11.2022
Rootsi taotlus	
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	8.3.2023
Vastuvõtmine täiskogus	22.3.2023
Täiskogu istungjärk nr	577
Hääletuse tulemus	
(poolt/vastu/erapooletuid)	152/00/01

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et noored saavad etendada rohepöördes olulist rolli ja nad peavad seda tegema. Ta leiab, et väga oluline on uus juhtimismudel, mis oleks kaasavam ja suudaks tagada noorte aktiivse osalemise otsustusprotsessides, ületades praegused takistused.

1.2. Komitee rõhutab, et oluline on tagada noorteorganisatsioonide juhtiv roll otsustusprotsessis ning kestlikkuse ja keskkonnaga seotud projektide väljatöötamisel ja levitamisel ning kindlustada neile muu hulgas vajalik rahaline toetus.

1.3. Komitee peab väga oluliseks pidevalt jälgida avaliku sektori investeeringute, sealhulgas rohepöördega seotud investeeringute mõju noortele praegu ja tulevikus, hinnates rakendatava poliitika majanduslikku, poliitilist ja sotsiaalset mõju, kasutades selleks näitajaid heakskiitmise eel, selle ajal ja pärast seda.

1.4. Komitee julgustab ELi institutsioone ja liikmesriike rakendama meetmeid ja mehhanisme, et tagada noorte perspektiivi arvessevõtmine kõigis poliitikavaldkondades ning luua platvorm, mis võimaldab tagada noorte aktiivse osalemise ELi noortetesti täieliku vastuvõtmise kaudu.

1.5. Komitee peab väga oluliseks siduda Euroopa oskuste aasta raames vastu võetavad algatused ja poliitikameetmed rohepöörde, kestliku arengu ja noorte ees seisvate väljakutsetega meie kiiresti muutuvmas maailmas.

1.6. Komitee peab oluliseks kaaluda, millist haridust ja oskuste arendamist selles valdkonnas noortelt oodata, kasutades valdkonnaülest lähenemisviisi, mis suudab pakkuda teoreetilisi ja praktilisi oskusi, sealhulgas rakendades ja töhustades koolist tööellu siirdumise võimalusi ja kutsepraktikat ning kaasates ka sotsiaalpartnereid. Selleteemalised koolitused tuleks samuti muuta struktuurseks, kavandades ja arendades seda riigi tasandil laiemas raamistikus, alustades piirkondadest ja nende vajadustest.

1.7. Komitee peab vajalikuks alustada kestlikkuse ja keskkonnakaitse küsimuste õpetamist juba varases eas, juurutades uuenduslikke õppevahendeid, mis võtavad arvesse keskkonnakaitset, sotsiaalset ja majanduslikku arengut ning nendega seotud eesmärkide saavutamist. Selle eesmärgi tagamisel on keskse tähtsusega kvaliteetne haridus kõigile ja inimväärne töö selle hariduse pakkujate jaoks.

1.8. Komitee rõhutab, et oluline on koolide kaasamine rohepöörde teemade arutamisse koos kohalike omavalitsustega ja koolivälise tegevuse korraldajatega, eelkõige noorteorganisatsioonide ja organiseeritud kodanikuühiskonnaga. Seeläbi saab suurendada tavakodanike teadlikkust ja osalust. Sellega seoses hindab komitee positiivseks programmi „Roheline Erasmus“ kogemusi ja ootab selle rakendamist.

1.9. Selleks et anda nii noorematele kui ka vanematele töötajatele oskused, mis lubavad neil juhtida rohepöördest tulenevat innovatsiooni, peab komitee oluliseks investeerimist töökohal toimuvasse õppesse ning töökohal toimuva koolituse ning kvaliteetse praktika ja õpipoisiõppe edendamist, mis võimaldavad omavahel tõhusalt kooskõlastada turu vajadusi ja noorte individuaalseid oskusi. Selles kontekstis võib sotsiaaldialoogil ja kollektiivlääbirääkimistel olla oluline roll.

1.10. Komitee peab väga oluliseks terviklikku koolituspoliitikat, mis on integreeritud tööstuspoliitikaga, kooskõlastatud teiste arengustrateegiatega ning täpselt kavandatud kohalikul ja piirkondlikul tasandil tihedas koostöös sotsiaalpartneritega, tagamaks, et rohepööre on õiglane üleminek, milles ei jäeta kedagi kõrvale.

1.11. Selleks et tagada naiste piisav osalemine rohepöördega seotud sektorites, peab komitee arvates olema sooline võrdõiguslikkus rohepöörde lahutamatu osa. Liikmesriigid peaksid investeerima rohkem vahendeid noorte karjäärinõustamisse koolis ja toetama neid tööl tegusate avalike tööturuasutuste kaudu, millel on piisavad sidemed piirkonna tootmisstruktuuriga.

1.12. Noortel ettevõtjatel võib olla oluline roll innovatsiooni arendamisel, sealhulgas rohepöörde valdkonnas. Komitee leiab, et selliseid noori tuleb julgustada, toetades konkreetseid koolitusi ja uuenduslikke projekte ning tagades piisava rahalise toetuse.

1.13. Selleks et rohepööre oleks ka õiglane üleminek ja et vältida ettevõtete sulgemist koos sellest tingitud töökohtade kadumisega, peab komitee esmatahtsaks, et liikmesriigid investeeriksid märkimisväärseid vahendeid, esmajärjekorras riiklike taaste- ja vastupidavuskavade vahendeid, et toetada ettevõtteid, kes peavad oma tegevuse ümber kujundama, paigutada koondatud töötajad ümber ning toetada ettevõtjaid, eelkõige noori ettevõtjaid, kes kavatsevad investeerida keskkonnahoidlikesse ettevõtetesse.

2. Arvamuse taust

2.1. Käesoleva ettevalmistava arvamuse koostamist taotles Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariik Rootsi, et uurida noorte rolli rohepöördes.

2.2. Rohepööre tähistab ELi majanduse ja ühiskonna liikumist kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamise poole, kasutades peamiselt poliitikameetmeid ja investeringuid, mis on kooskõlas Euroopa kliimamäärusega (milles sätestati kohustus saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus), Euroopa roheline kokkulepe ja Pariisi kokkuleppega ning tagades kõigi jaoks õiglase ja kaasava ülemineku.

2.3. Pidades silmas neid suuri väljakutseid, on oluline märkida, et just noorte põlvkond on kõige tundlikum ja teadvustab endale vajadust tegutseda keskkonnasäästlikkuse saavutamiseks. Kui tänapäeval on mõned teemad, mis suudavad luua tõelise seose noorte tundlikkuse ja väärtuste ning meie aja lahendamata küsimuste vahel ja millel on suur innovatsioonipotentsiaal tootmis- ja tarbimismudelite osas, on nendeks keskkond, tervise edendamine ja meie planeedi elurikkuse kaitse.

2.4. Viimastel aastatel on kliimameetmed koondanud paljusid noori kogu Euroopas ning piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa tasandil on tärnanud arvukad keskkonnaalased ja sotsiaalsed liikumised, kuhu kuuluvad noored korraldavad demonstratsioone ja nõuavad valitsustelt ja poliitikutelt reaalseid meetmeid keskkonna kaitsmiseks ja kliimanetraalsuse saavutamiseks.

2.5. 2022. aasta kuulutati Euroopa noorteastaks mitte ainult selleks, et tunnustada noori ja toetada seda põlvkonda, keda pandeemia rängimalt mõjutas, andes neile uut lootust, jõudu ja usku tulevikku, aga ka selleks, et tuua esile, kuidas rohe- ja digipööre pakub uusi väljavaateid ja võimalusi.

3. Noorte osalemine rohepöördes

3.1. Õiglase rohepöörde saavutamiseks on vaja rakendada ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja selle 17 kestliku arengu eesmärki Euroopa roheline kokkulepe kaudu, sealhulgas uue juhtimismudeli rakendamiseks, mis on kaasavam ja suudab noori aktiivselt otsustusprotsessidesse haarata.

3.2. Juhtivate poliitikute tänased otsused kliimamuutuste ja muude keskkonnaküsimuste kohta mõjutavad eelkõige tänaseid noori ja tulevase põlvkondi. Noortel on õigus kaasa rääkida neile mõju avaldavates küsimustes, nagu on sätestatud tegevuskavas aastani 2030, milles tunnistatakse noorte rolli oluliste muutuste elluviijatena kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

3.3. Kuigi noorte rolli kestlikuma, kaasavama ja keskkonnahoidlikuma maailma ülesehitamisel tunnustatakse üha enam ning hoolimata neile pühendatud aasta väljakuulutamisest, on selge, et tegelikkuses on noortel endiselt raske aktiivselt osaleda otsuseid tegevate organite töös.

3.4. Vaatamata noorte aktiivsemale kliimamuutuste alasele tegevusele oleme viimastel aastatel olnud tunnistajaks ka nende kasvavale rahulolematusele ja usalduse kaotusele poliitiliste institutsioonide vastu, mis kajastub nende aktiivse osalemise vähenemises erakondades ja üha sagedasemas kõrvalejäämises valimistest nii valijate kui ka kandidaatidena. See kujutab endast ohtu demokraatlikule süsteemile ega lase välja töötada tulevikku suunatud poliitikat, alustades sellisest, mida on vaja kliimamuutustega seotud probleemide lahendamiseks ning mille abil saab reageerida erinevatele tundlikele küsimustele ja vajadustele. Sellega seoses leiab komitee, et prioriteediks tuleb seada noorte osalemise propageerimine poliitikas ja muudes otsustusprotsessides ning uurida kõiki võimalusi, et muuta see kõigil tasanditel teostatavaks ja tõhusaks.

3.5. Kõigepealt tuleks kindlaks teha ja ületada sotsiaalsed, majanduslikud ja kultuurilised takistused noorte täieliku osalemise teel, mis võivad olla tingitud ka vähesest teadlikkusest või raskest juurdepääsust teabele noorte osalus- ja esindusmehhanismide kohta. Veel üks rõhutamist vajav aspekt on see, et tänapäeva noored kasutavad sageli osalemiseks ja suhtlemiseks mitteametlikke viise – tihti on selleks tehnoloogia ja sotsiaalmeedia – ning seda tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta, kuna sel teel on võimalik mobiliseerida terveid põlvkondi.

3.6. Kestlikkus on sügavalt, kuid väga pragmaatiliselt, juurdunud noorte arusaamas maailmast ja nende otsustusprotsessidest. Noorteorganisatsioonid, mis esindavad miljonite Euroopa noorte huve ja tegelevad neile muret valmistavate teemadega, võivad seega etendada olulist rolli, tagades noorema põlvkonna hääle kuuldavaks tegemise mitte ainult institutsioonides ja kodanikuühiskonnas, vaid ka pakkudes võimaluse anda sisukas ja arvestatav panus kohaliku, piirkondliku, riikliku ja Euroopa tasandi otsustusprotsessi⁽¹⁾.

3.7. Seetõttu rõhutab komitee, et oluline on luua võimalused kõigi kõige esinduslikumate noorteorganisatsioonide jaoks, alustades sellistest, mis esindavad kõige haavatavamaid ning äärepoolsemates ja maapiirkondades elavaid noori, ning kaasates nad poliitika kujundamisse ja kestlikkusega seotud küsimuste väljatöötamisse.

3.8. Noorteorganisatsioonidel võib olla palju ülesandeid ning oluline roll keskkonna ja kestlikkusega seotud projektide levitamisel ja rakendamisel. Seepärast kutsub komitee ELi institutsioone üles pakkuma neile ühendustele asjakohaste ja konkreetsete vahendite kaudu struktuurset rahalist toetust, et noorteorganisatsioonidel oleksid sobivad tingimused noorte osalemise tagamiseks ja arendamiseks rohepöördes.

3.9. Kuid ainuüksi kaasamisest ei piisa. Kogu riikliku poliitika puhul tuleb arvesse võtta selle mõju noortele ja nende ootustele, arvestades pealekasvavate põlvkondade ootustega. Seepärast tuleb läbi viia kõigi investeeringute, sealhulgas rohepöördega seotud investeeringute eel-, jooksev ja järelhindamine, et teha näitajate abil täpselt kindlaks nende majanduslik, poliitiline ja sotsiaalne mõju noortele põlvkondadele.

3.10. Komitee julgustab ELi institutsioone ja liikmesriike rakendama meetmeid ja mehhanisme, et tagada noorte perspektiivi arvessevõtmine kõigis poliitikavaldkondades, luues selleks noortele platvormi, et nad saaksid anda sidusa ja pädevuspõhise panuse eesseisvate väljakutsetega tegelemisse, rakendades täielikult ELi noortetesti⁽²⁾.

3.11. Mida on vaja nii meie planeedi jaoks kui ka liikmesriikide arengu kiirendamiseks, on noorte mõjuvõimu suurendamine kõigis neljas sambas: osalemine muutuste protsessis; võimalus etendada aktiivset rolli, võttes vastutuse individuaalsete ja kollektiivsete valikute tegemisel; teadmiste parandamine toimivate muutuste ning rohe- ja digipöörde vältimatute tagajärgede kohta; oskuste arendamine, et sekkuda asjakohasel viisil.

4. Rohepööre hariduses ja tööturul

4.1. 2023. aasta on kuulutatud Euroopa oskuste aastaks. Komitee peab väga oluliseks siduda selle aasta raames vastu võetavad algatused ja poliitikameetmed rohepöörde, kestliku arengu ja noorte ees seisvate väljakutsetega meie kiiresti muutuv maailmas.

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Noorte struktureeritud kaasamine ELi otsustusprotsessi kliima ja kestlikkuse valdkonnas“ (ELT C 429, 11.12.2020, lk 44).

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi noortetest“ (ELT C 486, 21.12.2022, lk 46).

4.2. Kliima- ja keskkonnaalase hädaolukorra kontekstis peaks kestlikkust toetav haridus saama koolides prioriteediks. Haridustöötajatel on oluline roll selle tagamisel, et õpilased mõistaksid kliimaolukorda ning neil oleksid rohelises majanduses osalemiseks vajalikud teadmised ja oskused. Õpetajad ja koolid võivad uurida neid küsimusi koos õpilastega mitmeid eri lähenemisviise aluseks võttes, kuid vaja on ka kvaliteetset haridust kõigile ja inimväärset tööd nende jaoks, kes seda pakuvad. Komitee peab oluliseks tagada piisav rahastamine Euroopa, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, et toetada projekte ja algatusi, mille eesmärk on edendada ja rakendada õpetamist ja õppimist keskkonna ja kestlikkuse valdkonnas.

4.3. Rohepöörde ja kestliku arengu strateegiate teema on läbinisti valdkondadevaheline. Seepärast tuleb kaaluda, millist haridust ja oskuste arendamist selles valdkonnas noortelt oodata, kasutades valdkonnaülest lähenemisviisi, mis suudab pakkuda teoreetilisi ja praktilisi oskusi, sealhulgas rakendades ja tõhustades koolist tööellu siirdumise võimalusi ja kutsepraktikat. Selleteemalised koolitused tuleks samuti muuta struktuurseks, kavandades ja arendades seda riigi tasandil laiemas raamistikus, alustades piirkondadest ja nende vajadustest ning pidades muu hulgas silmas elukestvat õpet.

4.4. Laste õpetamine kestlikkuse ja keskkonnakaitse küsimustes peaks algama noorest peast, alustades lasteaiast ja jätkudes spetsiaalsete programmidega kooliaja jooksul. Seetõttu on oluline, et ka õpetajad saaksid erikoolitust ja et neil oleks võimalus oma oskusi pidevalt ajakohastada.

4.5. Rohe- ja kultuurilise ülemineku lisamine haridusprotsessidesse tähendab, et koolide haridusalane roll tuleb ümber hinnata. Nende ülesandeks on näidata õppijatele teed kodanikuühiskonna suunas, mis aitab õpetada õpilastel elada maailmas uuel ja kestlikul viisil. Õpilastest saavad seeläbi muutuste eestvedajad ja need suunavad noori uue ühiskonnamudeli poole, mis asetab keskkonna kõige tähtsamale kohale ja võimaldab neil katsetada ja levitada uut elustiili, mis on loodusega tasakaalus.

4.6. Praegune pidevalt ja kiiresti muutuv olukord nõuab uuenduslikku hariduskeskkonda ja uue ökoloogilise tähestiku loomist, mis on kooskõlas 2030. aasta tegevuskava eesmärkidega ning keskendub ringmajanduse rakendamise meetoditele ja oleringipõhise mõtteviisi⁽³⁾ vahenditele, milles võetakse arvesse keskkonnakaitset, sotsiaalset ja majanduslikku arengut ning sellega seotud eesmärkide saavutamist.

4.7. Komitee rõhutab, et igapäev on vaja kliimamuutuste vastu võitlemiseks teadmisi, eelkõige säästva tarbimise ja tootmise, vastutustundlike toiduvalikute tegemise ja toidu raiskamise vähendamise ning säästva energia kasutamise kõigi aspektide kohta. Noorte haridust tuleks toetada vanemate elukestva õppe ja kodanikuhariduse teel⁽⁴⁾.

4.8. Rohepöörde edu sõltub sellest, kas koolid suudavad teha koostööd kohalike omavalitsustega ja koolivälise tegevuse korraldajatega, eelkõige noorteorganisatsioonide ja organiseeritud kodanikuühiskonnaga, et suurendada tavakodanike teadlikkust ja osalust. Sellega seoses hindab komitee positiivseks programmi „Roheline Erasmus“ kogemusi ja ootab selle rakendamist.

4.9. Teadlikkus, teadmised ja positiivne juhtimine keskkonnakaitse küsimustes on veelgi laialdasemalt levinud noorema põlvkonna, st Z-põlvkonna (alla 25aastased) seas ning nende hulgas, kes on haridus- ja kultuurialaselt paremas olukorras. See tähendab, et teadlikkus ja tõendus põhine teave kasvavad ja kinnistuvad, kuid ka seda, et vajalikke positiivseid lahendusi saab võimendada, parandades noorte haridust ja suurendades nende inimkapitali sotsiaal- ja majandusvaldkonnas. Teisest küljest aga ei aeglusta madal haridustase ja raskused tööturule sisenemisel mitte ainult panust riigi praegusesse majanduskasvu, vaid nõrgendavad ka noorte rolli aktiivsete osalejatena uutes kasvuprotsessides, mis on rohkem kooskõlas nende ajastu probleemidega.

⁽³⁾ <https://www.lifecycleinitiative.org/starting-life-cycle-thinking/what-is-life-cycle-thinking/>

⁽⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Noorte mõjuvõimu suurendamine kestliku arengu saavutamiseks hariduse kaudu“ (ELT C 100, 16.3.2023, lk 38).

4.10. Üleminek ei saa toimuda oskusteta. Väga oluline on anda nii noortele kui ka vanematele töötajatele oskused, mis võimaldavad juhtida rohepöördest tulenevat innovatsiooni, millel on paratamatult nii praegu kui ka tulevikus märkimisväärne mõju töömaailmale. Komitee arvates on oluline investeerida töökohal toimuvasse õppesse. Töökohapõhine õppimine, st koolitus- ja õppimistavade kogum, mis toimub töökeskkonnas, eelkõige õpipoisiõppe vormis, on väga väärtuslik nii tehniliste kui ka valdkondadevaheliste oskuste (taas)omandamisel. Töökohal toimuv koolitus, praktika ja õpipoisiõpe on kolm vormi, mis oma mitmekesisel viisil aitavad luua positiivset dialoogi turu vajaduste ja noorte individuaalsete oskuste vahel. Sotsiaalpartneritel on selle saavutamisel oluline roll sotsiaaldialoogi ja kollektiivläbirääkimiste pidamisel.

4.11. Rohepööre peab olema õiglane üleminek, mis tagab töötajate ümber- ja täiendusõppe ning kvaliteetsed töökohad kõigile, et kedagi ei jäetaks kõrvale. Seepärast peab komitee väga oluliseks terviklikku koolituspoliitikat, mis on integreeritud tööstuspoliitikaga, kooskõlastatud teiste arengustrateegiatega ning täpselt kavandatud kohalikul ja piirkondlikul tasandil tihedas koostöös sotsiaalpartneritega.

4.12. Praegu on selge, et puudub terviklik lähenemisviis ning rohelised kutseoskused ei ole levinud, sellest tulenevalt jääb vajaka ka rohelistest töökohtadest, eriti madalama haridus- ja oskuste tasemega töötajate seas. Seega on oht uueks polariseerumiseks: ühel pool on inimesed, kellel on rohelisi oskusi ja kelle jaoks tähendavad rohepöördega avanevad võimalused suurepäraselt tööalast konkurentsivõimet ning teisel pool on need, kes jäävad koolitusprotsessidest hoopis kõrvale, kellel on vähesed oskused ja kes täidavad sageli tööülesandeid, mis võivad rohepöörde ja tööstusliku automatiseerimise koosmõju tõttu kaduda.

4.13. Ka sooline võrdsuslikkus peab olema rohelise majanduse strateegiatega lahutamatu osa. Noored naised on tehnoloogia- ja teadusvaldkonnas alaesindatud, sest sooliste stereotüüpide tõttu, mille kohaselt on teatavad töökohad puhtalt meeste omad, ei vali nad tõenäoliselt nende sektoritega seotud eriharidust. Selleks et tagada naiste piisav osalemine sektorites, kus rohepöörde tõttu toimub praegu ja lähitulevikus suur areng, tuleb neid stereotüüpe käsitleda ning karjäärinõustamine koolis võib mängida selles olulist rolli. Komitee leiab, et liikmesriigid peaksid investeerima rohkem vahendeid, et pakkuda noortele karjäärinõustamist koolis ja toetada neid tööalaste tegusate avalike tööturuasutuste kaudu, millel on piisavad sidemed piirkonna tootmisstruktuuriga.

4.14. Innovatsiooni arendamine tagab rohepöörde edu. Seega on eesmärkide saavutamise seisukohast keskse tähtsusega julgustada innovatsiooniprotsessi käigus ettevõtliku suhtumisega noori, pakkudes spetsiaalset koolitust ja toetades uuenduslikke projekte ning tagades piisava rahalise toetuse.

4.15. Euroopa Keskkonnaameti mõjuhinnangu ⁽⁵⁾ kohaselt võib rohepööre Euroopa Liidus luua 2030. aastaks 1 miljon uut töökohta, kuid võib kaasa tuua ka 500 000 kuni 2 miljoni inimese töötuks jäämise. Komitee peab esmatahtsaks, et liikmesriigid investeeriksid märkimisväärseid vahendeid, esmajärjekorras riiklike taaste- ja vastupidavuskavade vahendeid, et toetada ettevõtteid, kes peavad oma tegevuse ümber kujundama, paigutada koondatud töötajad ümber ning toetada ettevõtjaid, eelkõige noori ettevõtjaid, kes kavatsesid investeerida keskkonnahoidlikesse ettevõtetesse.

Brüssel, 22. märts 2023

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽⁵⁾ <https://www.eea.europa.eu/policy-documents/swd-2020-176-final-part>